

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH OBOWIĄZUJĄCE W PRZEDSZKOLU „STUMIŁOWY LAS” W PLEWISKACH

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 13 maja 2016 roku o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich - art 22b i 22c (Dz. U. 2024 poz. 560).
2. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 roku o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1606).

Preambuła

Niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich stanowią wyraz troski i zobowiązania naszej instytucji wobec najważniejszego dobra, jakim są małoletni. Przyjęcie niniejszych standardów to nie tylko obowiązek prawny, ale także świadomy krok w kierunku tworzenia bezpiecznego i wspierającego środowiska dla naszych podopiecznych. Znajomość i praktyczne stosowanie standardów to moralny i zawodowy obowiązek wszystkich pracowników i współpracowników Przedszkola „Stumiłowy Las” wynikający również z ogólnych przepisów prawa.

ROZDZIAŁ 1 POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1.

1. Wszyscy pracownicy Przedszkola „Stumiłowy Las” w Plewiskach kierują się jedną, główną zasadą - zawsze działają dla dobra małoletniego i z myślą o jego najlepszym interesie.
2. Wszystkie osoby wchodzące w skład personelu Przedszkola „Stumiłowy las” w Plewiskach traktują małoletnich z szacunkiem i zawsze biorą pod uwagę ich potrzeby oraz dostosowują działania do możliwości rozwojowych każdego dziecka.
3. Przed przystąpieniem do swoich obowiązków każdy pracownik zapoznaje się ze standardami ochrony małoletnich obowiązującymi w przedszkolu i podpisuje oświadczenie o zapoznaniu się z nimi.
4. Wszyscy pracownicy, realizując cele, działają zgodnie z prawem oraz wewnętrznymi przepisami Przedszkola „Stumiłowy Las” w Plewiskach.

§ 2. Objasnienie terminów

1. **Standardy** [SOM] – należy przez to rozumieć Standardy Ochrony Małoletnich przyjęte w Przedszkolu „Stumiłowy Las”, ul. Południowa 48 w Plewiskach.
2. **Dyrektor** – dyrektor Przedszkola „Stumiłowy Las” w Plewiskach.
3. **Małoletni** to każda osobę, która nie ukończyła 18 roku życia.

4. **Personel** – wszyscy pracownicy, którzy podejmują działania na rzecz małoletnich pozostających pod opieką przedszkola bez względu na formę zatrudnienia, a także wolontariusze, praktykanci, oraz inne osoby, które z racji pełnionej funkcji lub powierzonych zadań mają (nawet potencjalny) kontakt z dziećmi.
5. **Nauczyciel** – wychowawca grupy, specjalista oraz każdy pracownik pedagogiczny przedszkola, szkoły bądź innej placówki oświatowej.
6. **Rodzic** – należy przez to rozumieć rodziców, a także prawnych opiekunów małoletnich lub osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad małoletnimi.
7. **Rada pedagogiczna** – Rada Pedagogiczna Przedszkola „Stumilowy Las” w Plewiskach.
8. **Krzywdzenie małoletnich** – należy przez to rozumieć każde zamierzone lub niezamierzone działanie, lub zaniechanie działania wobec małoletnich przez osoby fizyczne, które narusza jego dobra. Szczególnymi formami krzywdzenia intencjonalnego wymagającymi dodatkowej ochrony małoletnich jest przemoc fizyczna, psychiczna, seksualna, zaniedbanie i bullying.
9. **Przemoc fizyczna** – działanie (m.in. bicie, szarpanie, popychanie, rzucanie przedmiotami, kopanie, potrząsanie, drapanie, szczypanie, gryzienie, ciągnięcie, zmuszanie do przebywania w niewygodnej pozycji, zmuszanie do jedzenia, przypalanie) bądź zaniechanie (np. niereagowanie na kary fizyczne wymierzane przez inną osobę), wskutek którego dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest nią potencjalnie zagrożone. Krzywda stanowi rezultat działania bądź zaniechania ze strony rodzica, opiekuna, osoby odpowiedzialnej za dziecko, posiadającej nad nim władzę lub takiej, której ufa. O przemocy fizycznej mówimy zarówno w wymiarze jednorazowym, jak i powtarzającym się.
10. **Przemoc psychiczna (emocjonalna)** - przewlekła, niefizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a osobą za nie odpowiedzialną lub osobą, której dziecko ufa. Obejmuje zarówno działania (m.in. niedostępność emocjonalna; ignorowanie potrzeb; relacja z dzieckiem oparta na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzuceniu, upokarzaniu; straszenie; nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem; niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka; niedostrzeganie lub nieuznawanie granic psychicznych między dzieckiem a osobą odpowiedzialną; stawianie wymagań nieadekwatnych do możliwości dziecka; emocjonalne uzależnienie; ograniczanie kontaktów społecznych; nadopiekuńczość; nieodpowiednia socjalizacja; demoralizacja; sytuacja gdy dziecko jest świadkiem przemocy), jak i zaniechania (np. niereagowanie na trudną sytuację dziecka wśród rówieśników, w kontaktach z rodzicami, nieodpowiadanie na potrzeby dziecka np. przytulanie, czy pragnienie rozmowy).
11. **Przemoc seksualna** - jest to angażowanie dziecka poprzez osobę dorosłą lub inne dziecko w aktywność seksualną, którą nie w pełni rozumie i na którą nie jest w stanie wyrazić świadomej zgody bądź na którą nie jest przygotowane rozwojowo i nie może wyrazić zgody lub która narusza prawa bądź normy społeczne. Każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem przed ukończeniem 15 roku życia jest przestępstwem. Przemoc seksualna może przyjmować następujące formy:
 - 1) bez kontaktu fizycznego (m.in.: ekshibicjonizm, molestowanie werbalne - np. prowadzenie rozmów o treści seksualnej nieadekwatnej do wieku dziecka, komentowanie w sposób seksualny wyglądu i zachowania dziecka, zachęcanie do

- kontakty z treściami pornograficznymi, grooming -uwodzenie w internecie w celu nawiązania kontaktu);
- 2) kontaktu fizycznego (sytuacje takie jak: całowanie o charakterze seksualnym, dotykane i pobudzanie intymnych części ciała dziecka ręką, penisem, przedmiotami, zmuszanie dziecka do dotykania ciała sprawcy, stosunek seksualny);
 - 3) wyzyskiwania seksualnego, gdy w zamian za udział w czynnościach seksualnych dziecko otrzymuje korzyści lub obietnicę korzyści.
12. **Zaniedbywanie dziecka** - to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie fizycznych oraz psychicznych potrzeb dziecka i/lub nierespektowanie jego podstawowych praw przez rodziców, opiekunów lub inne osoby zobowiązane do opieki, wychowania czy ochrony dziecka. Może to dotyczyć takich sytuacji jak brak: bezpiecznego schronienia, opieki, odżywiania, podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej, szczepień, dostępu do edukacji; niezapewnienie pomocy szkolnych i podręczników; porzucenie; pozostawienie bez opieki dziecka poniżej 7 roku życia; brak dbałości o bezpieczeństwo fizyczne czy emocjonalne.
 13. **Bullying (przemoc rówieśnicza)** – doświadczanie przemocy ze strony rówieśników w przedszkolu, sąsiedztwie lub ze strony rodzeństwa bezpośrednio bądź z użyciem technologii komunikacyjnych (Internetu, telefonów komórkowych). Ma miejsce wówczas, gdy celem działania jest wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy, ma charakter systematyczny, a ofiara jest słabsza od sprawcy lub grupy sprawców. Obejmuje przemoc werbalną (np. przezywanie, ośmieszanie), relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko ofierze), fizyczną (np. pobicie, popychanie, szarpanie), materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów należących do ofiary) oraz elektroniczną (złośliwy sms lub e-mail, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę), jak również wykorzystanie seksualne.
 14. **Zgoda rodzica** – zgoda co najmniej jednego z rodziców dziecka. W przypadku rozpoznania braku porozumienia między rodzicami małoletniego wymagana jest zgoda obojga rodziców lub skierowanie sprawy do sądu rodzinnego.
 15. **Osoba odpowiedzialna za standardy** – dyrektor, osoba wyznaczona przez dyrektora lub powołany przez dyrektora zespół, który koordynuje realizację standardów.
 16. **Osoba odpowiedzialna za Internet** – dyrektor bądź osoba wyznaczona przez dyrektora sprawująca nadzór i koordynująca realizację działań w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu.
 17. **Osoba Godna Zaufania** - osoba wyznaczona przez dyrektora jednostki do przyjmowania zgłoszeń w sprawach objętych standardami bezpośrednio od małoletnich, personelu i innych osób oraz nadawanie sprawom dalszego biegu.
 18. **Osoba Zaufania** - każda osoba pełnoletnia z personelu, której małoletni zgłosił osobiście naruszenie własnych dóbr.
 19. **Dane osobowe małoletniego** – wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego.

§ 3. Cele standardów

1. Uświadomienie wszystkim podmiotom, które uczestniczą w życiu Przedszkola „Stumilowy Las” w Plewiskach, jak istotne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę małoletnich przed krzywdzeniem.
2. Określenie zakresów odpowiedzialności poszczególnych osób za bezpieczeństwo małoletnich pozostających pod opieką Przedszkola „Stumilowy Las” w Plewiskach.
3. Określenie działań edukacyjnych, profilaktycznych i interwencyjnych mających na celu zapewnienie małoletnim bezpieczeństwa.
4. Określenie procedur dotyczących podjęcia odpowiednich działań w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletnich lub bezpośredniego zagrożenia ich bezpieczeństwa.
5. Włączenie rodziców w zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom.

ROZDZIAŁ 2

DBANIE O DOBRO DZIECKA ORAZ ROZPOZNAWANIE I REAGOWANIE NA CZYNNIKI RYZYKA I SYMPTOMY KRZYWDZENIA MAŁOLETNIICH

§ 4. Dbanie o dobro dziecka

1. Dyrektor jako organ zarządzający placówką jest osobą odpowiedzialną za standardy ochrony małoletnich.
2. Do obowiązków osoby odpowiedzialnej za standardy ochrony dzieci należy:
 - 1) wdrażanie standardów, nadzór nad wdrażaniem i realizowaniem standardów;
 - 2) powoływanie zespołów zadaniowych oraz osób odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań wynikających z wprowadzenia standardów;
 - 3) dbałość o udostępnienie standardów ochrony dzieci na stronie internetowej placówki oraz ich fizycznej kopii w sekretariacie placówki;
 - 4) dbałość o zamieszczenie na tablicy informacyjnej w szatni oraz na salach przedszkolnych odpowiednio przygotowanych dla dzieci piktogramów dotyczących najważniejszych aspektów standardów;
 - 5) udostępnienie na tablicy informacyjnej najważniejszych telefonów alarmowych oraz telefonów do organizacji, fundacji udzielających wsparcia osobom krzywdzonym i ich rodzinom;
 - 6) prowadzenie ewidencji personelu przedszkola, którzy zapoznali się ze standardami ochrony dzieci przed rozpoczęciem pracy lub innych czynności związanych z opieką i edukacją małoletnich, jak również po dokonaniu zmian w wprowadzonych standardach.
3. W celu zapewnienia odpowiedniego wsparcia dzieciom, rodzicom oraz personelowi przedszkole współpracuje z instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę małoletnich.
4. Przed nawiązaniem stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją czy opieką nad małoletnim pracodawca postępuje zgodnie z obowiązującymi przepisami w szczególności:
 - 1) ustala kwalifikacje w celu określenia, czy dana osoba posiada kompetencje do pracy z dzieckiem;

- 2) wyklucza ryzyko wystąpienia ze strony danej osoby zagrożenia dla dobra dziecka zgodnie z zapisami w art. 21 ustawy z dnia 13 maja 2016r o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. z 2023 r. poz.1304);
 - 3) w celu uzyskania dodatkowych informacji o kandydatach placówka może wystąpić do nich o przedstawienie referencji z poprzednich miejsc zatrudnienia (nieprzedłożenie ww. dokumentu nie może wywołać jednak negatywnych konsekwencji dla kandydata).
5. Dla pracowników organizowane są szkolenia z zakresu ochrony dzieci:
- 1) dyrektor powołuje osobę lub zespół odpowiedzialny za przygotowanie pracowników do stosowania standardów, który opracowuje harmonogram szkoleń i działań edukacyjnych oraz przeprowadza zaplanowane działania;
 - 2) szkolenie z zakresu standardów ochrony dzieci obowiązujących w placówce przeprowadza się minimum raz na dwa lata;
 - 3) szkolenia mogą być prowadzone w formie stacjonarnej oraz on – line (np. webinary, e-learning, udostępnione materiały edukacyjne);
 - 4) działania szkoleniowe dotyczą w szczególności: zasad i procedur obowiązujących w placówce, poszerzenia umiejętności w zakresie rozpoznawania czynników i symptomów krzywdzenia dzieci, przeciwdziałania przemocy i podejmowania interwencji;
 - 5) wszystkie szkolenia są protokołowane;
 - 6) personel potwierdza udział w szkoleniu stacjonarnym poprzez podpisanie się na liście obecności dołączonej następnie jako załącznik do protokołu;
 - 7) potwierdzeniem udziału w szkoleniu on – line jest napisanie oświadczenia o odbyciu szkolenia on – line lub zapoznaniu się z udostępnionymi materiałami szkoleniowymi i dostarczenie go do dyrektora placówki, który dołącza wszystkie oświadczenia do protokołu.
6. Przedszkole prowadzi działania edukacyjne z obszaru ochrony dzieci przed krzywdzeniem skierowane do dzieci oraz rodziców:
- 1) działania te mogą przybierać formę, ulotek informacyjnych, plakatów, warsztatów dostosowanych do możliwości poznawczych odbiorców;
 - 2) działania powinny dotyczyć między innymi następujących tematów: prawa dziecka, sposoby unikania zagrożeń oraz reagowania na nie, zasady bezpiecznych relacji z rówieśnikami, pożądanych postaw i reguł postępowania zgodnie z przyjętymi w placówce normami, dostępu do informacji związanej z szukaniem pomocy, bezpieczne korzystanie z Internetu, prawo do ochrony wizerunku;
 - 3) zajęcia dla dzieci przeprowadza się systematycznie w ciągu całego roku szkolnego zgodnie z potrzebami dzieci w danej grupie oraz zapisami w planie pracy przedszkola;
 - 4) warsztaty dla rodziców wymienione w pkt 2 przeprowadza się nie rzadziej niż raz w roku.

§ 5. Zasady zapewniające bezpieczne relacje między dzieckiem a personelem oraz między dzieckiem i dzieckiem

1. Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel jest działanie dla dobra małoletniego i w jego najlepszym interesie.
2. Personel traktuje małoletniego z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby.

3. Niedopuszczalne jest stosowanie krzywdzenia wobec małoletnich w jakiegokolwiek formie.
4. Personel działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych przedszkola oraz swoich kompetencji.
5. Aby umożliwić jak najlepszą realizację zadań, których dziecko jest beneficjentem każdy nauczyciel powinien w ich planowaniu uwzględnić informacje dotyczące dziecka udostępnione przez rodziców oraz informacje zebrane o dziecku podczas przeprowadzonej przez wszystkich specjalistów i wychowawców obserwacji mającej na celu rozpoznanie potrzeb i możliwości dziecka w szczególności:
 - 1) funkcjonowanie poznawcze, emocjonalne i społeczne ze szczególnym uwzględnieniem, jeśli występuje, specyfiki niepełnosprawności dziecka;
 - 2) warunki i metody niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb dziecka (fizjologicznych, w tym sensorycznych; psychofizycznych, w tym potrzeby bezpieczeństwa itp.) oraz konsekwencje ich deprivacji;
 - 3) sposoby regulacji emocji przez dziecko, czyli rozpoznanie czy są to strategie regulacji zewnętrznej (wymagającej działania opiekuna – jak przytulenie, obniżenie, złagodzenie tonu głosu, specyficzny dotyk, umożliwienie odosobnienia itp.) czy strategie samoregulujące pasywne (wycofanie, „odcięcie”) lub aktywne (od ssania kciuka, zamykania oczu, pocierania części ciała po wzmożony ruch, aktywność werbalną, dźwiękową, płacz, krzyk, rozmowę, itp.);
 - 4) sposób reagowania na bliskość fizyczną innych osób;
 - 5) sposób komunikowania się dziecka (język, specyficzne narzędzia oraz ich rodzaj);
 - 6) inne czynniki istotne dla dziecka.
6. W przypadku ustalenia możliwości wystąpienia wysokiego ryzyka zachowań trudnych, w tym agresywnych, autoagresywnych, problemowych zachowań seksualnych, należy:
 - 1) dokonać **oceny ryzyka** (dokładnie ustalić czynniki mogące wywołać takie reakcje);
 - 2) opracować we współpracy z rodzicami **indywidualną procedurę interweniowania**, opartą na potrzebach dziecka, tj. najpierw wypracować katalog sposobów niedopuszczających do wystąpienia danego zachowania trudnego, możliwie najmniej awersyjnych, proaktywnych (np. ustalenie jasnych reguł i oczekiwań, stworzenie struktury dnia, odpowiednie zaaranżowanie otoczenia, zapewnienie atrakcyjnych zajęć i czynności, stosowanie odpowiednio dobranych wzmocnień pozytywnych, dawanie możliwości wyboru), zmierzających do budowania relacji opartej na wzajemnym szacunku i zaufaniu;
 - 3) zaproponować **nieawersyjne strategie reaktywne** ukierunkowane na obniżenie napięcia emocjonalnego, w tym na ochronę dziecka i innych osób zaangażowanych w zachowanie trudne poprzez szybkie i bezpośrednie przejęcie kontroli nad sytuacją i redukcję epizodu (ograniczenie kontaktu wzrokowego, zachowanie opanowania, spokojny ton głosu, pozytywne komunikaty bez „nie”, wykorzystanie muzyki, podjęcie ćwiczeń fizycznych w celu rozładowania energii, masaż, zmiana bodźca, który jest związany z trudnym zachowaniem, przekierowanie uwagi na coś bardziej preferowanego, w ostateczności blokowanie – fizyczne osłanianie lub ignorowanie, ale tylko wówczas gdy jesteśmy pewni, że ignorowanie nie doprowadza do eskalacji zachowania).
7. W celu zapewnienia poprawnych relacji między dorosłym i dzieckiem należy również wypracować zrozumiałą formę komunikacji wzajemnej – w języku/sposobie komunikacji

używanych przez dziecko – dostosowaną do możliwości psychofizycznych dziecka i umożliwiającą wyrażenie przez dziecko swojej woli, w tym akceptacji lub sprzeciwu, co do pewnych czynności/zachowań, o ile jest to zasadne przy wykorzystaniu alternatywnych lub wspomagających metod komunikacji.

8. Szczegółowe zasady bezpiecznych relacji personelu z małoletnimi (załącznik nr 1 do standardów) obowiązują wszystkich pracowników oraz inne osoby podejmujące działania na rzecz dzieci w przedszkolu.
9. W przedszkolu zwracamy uwagę również na poprawne relacje między dziećmi (załącznik nr 2 do standardów).
10. Pracownicy, rodzice oraz małoletni znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel – dziecko oraz zasady bezpiecznych relacji dziecko – dziecko, które zostały ustalone w przedszkolu.

§ 6. Czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia małoletnich

1. Za czynniki ryzyka rozumie się takie wskaźniki, które mogą zwiększać ryzyko krzywdzenia małoletniego (załącznik nr 3 do niniejszej standardów).
2. Za symptomy krzywdzenia rozumie się takie wskaźniki, które mogą wskazywać na krzywdzenie małoletniego (załącznik nr 4 do niniejszej standardów.)
3. Pracownicy przedszkola mają wiedzę i w trakcie swojej pracy zwracają uwagę na czynniki mogące zagrażać małoletnim oraz na symptomy, które mogą wskazywać na możliwość krzywdzenia ich.
4. Zrozumienie czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia małoletnich i umiejętne ich rozpoznawanie pomagają w:
 - 1) zidentyfikowaniu małoletnich bardziej narażonych na krzywdzenie;
 - 2) planowaniu działań profilaktycznych (zapobiegawczych) skierowanych do rodzin i samych małoletnich;
 - 3) przerwaniu krzywdzenia małoletnich.
5. Rozpoznanie czynników bądź symptomów nie oznacza jednoznacznego krzywdzenia małoletniego, nie powinno prowadzić również do automatycznego sformułowania podejrzenia krzywdzenia.
6. Gdy liczba czynników i symptomów rośnie lub jeden czynnik albo symptom się nasila, konieczne jest dokładne obserwowanie małoletniego i/lub rodziny w celu możliwie niezwłocznego podjęcia decyzji o sformułowaniu podejrzenia krzywdzenia.
7. **Incydent naruszenia dobra małoletniego:** sytuacja jednorazowa, w której dochodzi do naruszenia dobra małoletniego lub zdarzenie zagrażające dobru małoletniego.
8. Incydenty, jeżeli niosą dalsze negatywne skutki dla dobra małoletniego mogą być rozpoznane jako symptom krzywdzenia, szczególnie gdy nie uda się zabezpieczyć dobra małoletniego i innych małoletnich lub im zapobiec.

§ 7. Reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia małoletnich

1. Reakcja na incydent naruszenia bezpieczeństwa małoletniego:
 - 1) rozpoznanie pojedynczego incydentu naruszenia bezpieczeństwa małoletniego wymaga natychmiastowej reakcji;

- 2) każdy nauczyciel przy wsparciu personelu podejmuje niezwłoczne działania mające na celu doraźne zabezpieczenie dobra i bezpieczeństwa małoletniego oraz innych małoletnich w toku bieżącej pracy opiekuńczej, wychowawczej i dydaktycznej;
 - 3) **jeżeli incydent ma dalsze konsekwencje lub skutki, szczególnie gdy nie uda się zabezpieczyć dobra małoletniego i innych małoletnich w wyniku reakcji, nauczyciel przy wsparciu personelu** podejmuje dalsze działania, traktując ten incydent jako symptom krzywdzenia.
2. Reakcja na rozpoznany czynnik ryzyka bądź symptom:
- 1) rozpoznanie pojedynczych czynników ryzyka oraz symptomów krzywdzenia wymaga reakcji;
 - 2) w momencie rozpoznania czynnika ryzyka bądź symptomu krzywdzenia małoletniego nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:
 - a) **działania doraźne** - każdy nauczyciel przy wsparciu personelu podejmuje niezwłoczne działania mające na celu zabezpieczenie dobra i bezpieczeństwa małoletniego oraz innych małoletnich w toku bieżącej pracy opiekuńczej, wychowawczej i dydaktycznej oraz wyjaśnienie okoliczności zajścia,
 - b) **informowanie dyrektora** - jeśli czynniki ryzyka oraz symptomy są zauważane przez nauczyciela, przez personel lub inną osobę dorosłą, informuje się o tym pisemnie dyrektora lub **Osobę Godną Zaufania**, która podejmuje dalsze działania,
 - c) **monitorowanie sytuacji** - pracownicy regularnie sprawdzają sytuację i dobrostan małoletnich, u których widoczne są czynniki ryzyka lub symptomy krzywdzenia,
 - d) **rozmowa profilaktyczna z rodzicami** - po zidentyfikowaniu czynników ryzyka, symptomów krzywdzenia, nauczyciel rozmawia o tym z rodzicami, przekazując informacje o dostępnym wsparciu, takim jak pomoc psychologiczna czy materialna i motywuje do szukania pomocy, jeżeli zachodzi taka potrzeba,
 - e) **sformułowanie podejrzenia krzywdzenia** - w przypadku ponownego wystąpienia incydentów naruszenia bezpieczeństwa małoletniego lub w sytuacji, gdy liczba czynników ryzyka i symptomów rośnie, możliwie niezwłocznie formułuje się podejrzenie krzywdzenia małoletniego zgodnie z procedurami omówionymi w dalszej części standardów.

ROZDZIAŁ 3

ZASADY I PROCEDURY PODEJMOWANIA INTERWENCJI W PRZYPADKU PODEJRZENIA LUB POSIADANIA INFORMACJI O KRZYWDZENIU DZIECKA

§ 8. Rodzaje krzywdzenia małoletniego

1. Krzywdzenie małoletnich może przybierać różne formy, mieć skutki o różnym poziomie i obejmować różne sytuacje incydentalne lub powtarzające się w czasie.
2. W standardach klasyfikujemy krzywdzenie małoletnich jako:
 - 1) przestępstwo przeciwko małoletniemu (na przykład wykorzystanie seksualne, nękanie, znęcanie się, pobicie);
 - 2) stosowanie innych form krzywdzenia małoletniego, które nie są przestępstwem, takich jak krzyki, kary fizyczne, poniżanie, dyskryminacja, itp.;

- 3) zaniechanie podstawowych potrzeb życiowych małego (na przykład związanych z jedzeniem, higieną czy zdrowiem a także potrzeb emocjonalnych).
3. Zatajenie posiadanych informacji o krzywdzeniu małego lub podejrzeniu krzywdzenia małego jest uznawane za formę krzywdzenia ze strony osoby zatajającej.
4. Za zatajenie rozumie się również brak reakcji na zgłoszenie podjęte bezpośrednio od osoby małej.

§ 9. Podstawowe zasady postępowania

1. Personel zapewnia dzieciom wsparcie i bezpieczeństwo oraz postępuje tak, aby dzieci nigdy nie czuły, że stwarzają problem zgłaszając krzywdzenie, w tym czyn o charakterze seksualnym.
2. Dzieci wiedzą do kogo mogą się zgłosić, zawsze powinny być wysłuchane a ich obawy nigdy nie mogą być umniejszane.
3. W przedszkolu zostaje powołana **Osoba Godna Zaufania**, do której małe mogą zgłaszać naruszenie własnych dóbr (krzywdy) oraz która zbiera informacje o incydentach naruszenia dobra małych, czynnikach ryzyka i symptomach krzywdzenia od pracowników, rodziców bądź innych osób dorosłych.
4. Dane Osoby Godnej Zaufania (imię, nazwisko, email, numer telefon) zostaną podane do wiadomości pracowników, dzieci i rodziców poprzez stronę internetową oraz na tablicy informacyjnej w holu przedszkola.
5. W przedszkolu każda osoba z personelu jest gotowa być dla małego **Osoba Zaufania**, czyli przyjmując bezpośrednio od małego zgłoszenie w dogodnej dla niego formie.
6. Osoba Zaufania informuje małego, że zajmie się jego zgłoszeniem i obejmuje go szczególną ochroną.
7. Placówka zapewnia również odpowiednie wsparcie innym dzieciom, które były świadkami lub w jakikolwiek sposób dowiedziały się o krzywdzeniu innego podopiecznego.
8. W przypadku podjęcia interwencji prowadzi się odpowiednią dokumentację.
9. Cała dokumentacja dotycząca podjętych działań jak i ewidencja zdarzeń przechowywana jest w gabinecie dyrektora w odpowiednio zabezpieczonej szafie, do której ma dostęp dyrektor i wicedyrektor.

§ 10. Ogólna procedura podejmowania interwencji

1. Celem podjęcia procedury interwencji jest zatrzymanie krzywdzenia dziecka i zapewnienie mu bezpieczeństwa.
2. Niniejsza procedura ma na celu wspieranie personelu oraz rodziców w realizowaniu prawnego i społecznego obowiązku reagowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka.
3. W przypadku podejrzenia krzywdzenia małego pracownik interweniuje uwzględniając status osoby sprawczej (w tym: personel, nauczyciel, rodzice, inne osoby dorosłe, inny mały) oraz charakter krzywdzenia (jego powtarzalność, czas trwania oraz ciężar skutków).
4. Nieodłącznym elementem podjętej interwencji jest postępowanie poprzedzające sformułowanie podejrzenia opisane w § 7.

5. Osoba z personelu po sformułowaniu podejrzenia krzywdzenia małoletniego tworzy **notatkę służbową**, upewnia się, że sporządzona notatka służbowa zawiera wszystkie informacje uzyskane od małoletniego wraz z kontekstem ich uzyskania oraz dodatkowymi wyjaśnieniami i przekazuje ją Osobie Godnej Zaufania.
6. Po wstępnym wyjaśnieniu podejrzenia krzywdzenia Osoba Godna Zaufania wzywa rodziców i informuje ich o podejrzeniu krzywdzenia.
7. Jeśli rodzice zgłosili krzywdzenie, nauczyciel lub Osoba Godna Zaufania wzywa ich na spotkanie wyjaśniające i sporządza notatkę z tego spotkania.
8. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony osoby wyznaczonej do prowadzenia interwencji, wówczas interwencja prowadzona jest przez dyrekcję placówki.
9. W przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego) dyrektor powołuje **zespół interwencyjny**.
10. W skład zespołu wchodzi przynajmniej Osoba Godna Zaufania, Osoba Zaufania, dyrektor oraz inni pracownicy wskazani przez dyrektora, zgodnie z zaistniałą potrzebą.
11. Jeśli krzywdzenie zgłosili rodzice dziecka, zespół interwencyjny wzywa ich na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować zdiagnozowanie sytuacji w zewnętrznej, bezstronnej instytucji.
12. Ze spotkania zespołu interwencyjnego sporządza się protokół.
13. Osoba Godna Zaufania lub zespół interwencyjny tworzy **plan pomocy dziecku** współpracując z osobami zaufania, rodzicami i innymi pracownikami pedagogicznymi.
14. Plan pomocy dziecku obejmuje:
 - 1) rozpoznanie potrzeb małoletniego w związku z zaistniałą sytuacją;
 - 2) działania podjęte przez przedszkole dla zapewnienia bezpieczeństwa małoletniemu, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji;
 - 3) formy wsparcia oferowane małoletniemu przez przedszkole wraz z osobami mającymi je realizować;
 - 4) częstotliwość i sposób monitorowania wsparcia udzielanego dziecku;
 - 5) jeśli istnieje taka potrzeba propozycje skierowania małoletniego do specjalistycznej pomocy zewnętrznej.
15. Plan pomocy dziecku przedstawiany jest rodzicom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
16. Osoba Godna Zaufania wraz z pracownikami współpracującymi monitoruje realizację planu, informując o jego przebiegu dyrektora i rodziców.
17. W trakcie i po interwencji Osoba Godna Zaufania lub zespół interwencyjny uzupełnia **kartę interwencji** (załącznik nr 5 do standardów).
18. W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest zagrożone lub grozi mu ciężki uszczerbek na zdrowiu należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby (policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112 lub 999 (pogotowie). Poinformowania służb dokonuje pracownik, który pierwszy powziął informację o zagrożeniu i następnie to on wypełnia kartę interwencji, którą przekazuje do osoby odpowiedzialnej za ochronę dzieci.
19. Jeśli podejrzenie krzywdzenia zostało wykluczone rodzice są informowani o zaistniałej sytuacji na piśmie.
20. Do kart interwencji oraz dokumentów z tym związanych mają dostęp jedynie upoważnione przez dyrektora osoby wymienione enumeratywnie.

21. Wszyscy pracownicy placówki i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 11. Procedura postępowania w przypadku podejrzenie krzywdzenia dziecka przez osobę z personelu.

1. Jeśli pracownik przedszkola podejrzewa, że małoletni jest krzywdzony (w tym na podstawie zgłoszenia rodziców lub małoletniego), przygotowuje notatkę służbową (załącznik nr 6), którą przekazuje dyrektorowi za pośrednictwem Osoby Godnej Zaufania.
2. Jeżeli zgłoszenie podejrzenia dotyczy Osoby Godnej Zaufania przekazanie informacji, o którym mowa w ust. 1 kieruje się bezpośrednio do dyrektora.
3. Jeżeli zgłoszenie podejrzenia dotyczy dyrektora przekazanie informacji, o której mowa w ust. 1 odbywa się w trybie rozpatrywania skarg i wniosków do właściwego organu.
4. Wyjaśnienia w sprawie zgłaszanej prowadzi Osoba Godna Zaufania przy wsparciu Osoby Zaufania za wiedzą i zgodą dyrektora lub dyrektor osobiście za wyłączeniem sytuacji opisanej w ust. 3, gdy jest ono prowadzone przez właściwy organ.
5. W przypadku gdy osoba z personelu przedszkola jest podejrzewana o krzywdzenie małoletniego lub małoletnich, dyrektor podejmuje samodzielnie lub przy wsparciu Osoby Godnej Zaufania, adekwatne do sytuacji kroki:
 - 1) osoba podejrzana odsunięta zostaje od wykonywania czynności z małoletnimi do czasu wyjaśnienia sprawy;
 - 2) w miarę możliwości w obecności psychologa przeprowadza się rozmowę z dzieckiem oraz innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu w celu ustalenia przebiegu zdarzenia i określenia jego wpływu na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego;
 - 3) o podejrzeniu krzywdzenia informowani są rodzice;
 - 4) przeprowadzona zostaje rozmowa z osobą z personelu, podczas której przedstawione są możliwe konsekwencje łamania standardów;
 - 5) zostaje ustalony i wdrożony plan pomocy dziecku zgodnie z zapisami w § 10 ust. 13-16.
6. W przypadku, gdy pracownik popełnił wobec dziecka przestępstwo, dyrekcja sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury korzystając z wzoru (załącznik nr 7 do standardów) a dalsze postępowanie zależy od kompetentnych instytucji i służb.
7. W przypadku gdy nie ma podejrzenia przestępstwa, ale gdy naruszenie dobra dziecka jest znaczne (w szczególności gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności dziecka) należy rozważyć rozwiązanie stosunku prawnego z osobą, która dopuściła się krzywdzenia. Jeżeli osoba, która dopuściła się krzywdzenia, nie jest bezpośrednio zatrudniona przez placówkę, lecz przez podmiot trzeci, wówczas należy zarekomendować zakaz wstępu tej osoby na teren placówki, a w razie potrzeby - rozwiązać umowę z instytucją zatrudniającą tę osobę.
8. W przypadku gdy naruszenie dobra dziecka było mniej dotkliwe (np. jednorazowe podniesienie głosu) dyrekcja może wymierzyć inne kary dyscyplinarne (np. rozmowę

ostrzegawczą, wpis do akt) i przywrócić pracownika do pracy, monitorując wykonywanie przez niego czynności z udziałem dzieci.

§ 12. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez rodzica lub osobę najbliższą

1. Jeśli pracownik przedszkola podejrzewa, że małoletni jest krzywdzony (w tym na podstawie zgłoszenia przez małoletniego), przygotowuje notatkę służbową, którą przekazuje dyrektorowi za pośrednictwem Osoby Godnej Zaufania (załącznik nr 6 do standardów).
2. Jeśli rodzice są podejrzani o krzywdzenie małoletniego, w pierwszej kolejności prowadzi się z nimi czynności profilaktyczne opisane w § 7.
3. Po wyczerpaniu czynności opisanych w § 7 lub w sytuacji, gdy o krzywdzenie jest podejrzewana inna niż rodzic osoba spokrewniona lub najbliższa, tj. po sformułowaniu podejrzenia krzywdzenia, dyrektor samodzielnie lub wspólnie z Osobą Godną Zaufania lub z zespołem interwencyjnym podejmuje następujące i adekwatne do sytuacji działania:
 - 1) niezwłocznie zabezpiecza dobro małoletniego w ramach posiadanych środków i możliwości;
 - 2) w miarę możliwości w obecności psychologa przeprowadza się rozmowę z dzieckiem oraz innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) dziecka w celu ustalenia przebiegu zdarzenia i określenia jego wpływu na zdrowie psychiczne i fizyczne małoletniego;
 - 3) przeprowadzana jest rozmowa z rodzicami, podczas której informuje się rodziców o zdarzeniu oraz o potrzebie/możliwości skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, w tym w innej organizacji lub instytucji;
 - 4) zostaje ustalony i wdrożony plan pomocy dziecku zgodnie z zapisami w § 10 ust. 13-16.
4. W przypadku gdy wobec dziecka **podejrzewa się lub popełniono przestępstwo** Osoba Godna Zaufania samodzielnie lub wspólnie z dyrektorem podejmuje następujące działania:
 - 1) przeprowadza rozmowę z rodzicami, przedstawiając możliwe konsekwencje łamania standardów odnotowując ich współpracę podczas rozmowy i chęć podjęcia działań naprawczych;
 - 2) gdy rozmowa z opiekunami prowadzi do wniosku, że nie są oni zainteresowani pomocą dziecku, ignorują zdarzenie lub w inny sposób nie wspierają dziecka, które doświadczyło krzywdzenia Osoba Godna Zaufania sporządza wniosek o wgląd w sytuację rodziny (załącznik nr 8 do standardów), który kieruje do właściwego sądu rodzinnego;
 - 3) od rozmowy z rodzicami można odstąpić, jeśli zagraża to bezpieczeństwu dziecka;
 - 4) w przypadku gdy z przeprowadzonych ustaleń wynika, że wobec dziecka popełniono przestępstwo wypełnia druk znajdujący się w załączniku nr 8 do standardów i zgłasza podejrzenie popełnienia przestępstwa do prokuratury lub na policję szczególnie dopilnowując tego obowiązku w przypadku przestępstw ściganych z urzędu;
 - 5) w przypadku, gdy z przeprowadzonych ustaleń wynika, że opiekun dziecka zaniedbuje jego potrzeby psychofizyczne lub rodzina jest niewydolna wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez

nadzoru osoby dorosłej), rodzina stosuje przemoc wobec dziecka (rodzic/inny domownik krzyczy na dziecko, stosuje klapsy lub podobne rodzajowo kary fizyczne), należy poinformować właściwy ośrodek pomocy społecznej uruchamiając procedurę „Niebieskiej Karty”;

6) dalsze postępowanie zależy od kompetentnych instytucji i służb.

§ 13. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez rówieśników

1. Jeśli pracownik przedszkola podejrzewa, że małoletni jest krzywdzony (w tym na podstawie zgłoszenia przez małoletniego), przygotowuje notatkę służbową, którą przekazuje dyrektorowi za pośrednictwem Osoby Godnej Zaufania (załącznik nr 6 do standardów).
2. W pierwszej kolejności prowadzi się czynności profilaktyczne opisane w § 7.
3. Po wyczerpaniu czynności opisanych w § 7 Osoba Godną Zaufania samodzielnie lub wspólnie z dyrektorem podejmuje następujące działania:
 - 1) w przypadku podejrzenia krzywdzenia małoletniego przez innych małoletnich na terenie przedszkola (np. na zajęciach), należy przeprowadzić osobno rozmowę wyjaśniającą z małoletnim podejrzanym i jego rodzicami, a także rozmowę z małoletnim krzywdzonym i jego rodzicami;
 - 2) należy porozmawiać z innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu. W trakcie rozmów należy dążyć do ustalenia przebiegu zdarzenia, a także wpływu zdarzenia na zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka krzywdzonego;
 - 3) dla dziecka krzywdzącego oraz krzywdzonego sporządza się oddzielne karty interwencji (załącznik nr 5), w których zapisuje się wszystkie ustalenia;
 - 4) zostaje ustalony i wdrożony plan pomocy dziecku krzywdzonemu zgodnie z zapisami w § 10 ust. 13-16;
 - 5) jako jeden z punktów planu pomocy małoletniemu może odbyć się rozmowa wspólna dziecka poszkodowanego i krzywdzącego po zaakceptowaniu takiego rozwiązania przez wszystkie zainteresowane strony;
 - 6) wspólnie z rodzicami dziecka krzywdzącego zostaje opracowany i wdrożony plan naprawczy, w celu zmiany zachowań niepożądanych;
 - 7) w trakcie rozmów należy upewnić się, że małoletni podejrzewany o krzywdzenie sam nie jest krzywdzony przez inne osoby, a w przypadku potwierdzenia, należy zastosować odpowiednie procedury zawarte niniejszych standardach.
4. Jeśli małoletni krzywdzący nie uczęszcza do przedszkola również, gdy krzywda nastąpiła poza terenem przedszkola, organizuje się rozmowy z małoletnim krzywdzonym, ewentualnymi innymi świadkami i rodzicami małoletniego krzywdzonego informując o dostępnych formach wsparcia.
5. W uzasadnionych przypadkach w związku z krzywdzeniem dziecka przez małoletniego, który nie uczęszcza do przedszkola dyrektor podejmuje dalsze kroki prawne opisane w standardach.
6. Jeśli małoletni podejrzan o krzywdzenie ma 13-17 lat i jego zachowanie jest czynem karalnym, należy poinformować sąd rodzinny o możliwości popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

7. Jeśli małoletni podejrzany o krzywdzenie ma powyżej 17 lat i jego zachowanie stanowi przestępstwo, należy poinformować miejscową jednostkę prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa przez nieletniego.

§14. Procedura postępowania w przypadku zachowania trudnego, agresywnego lub przemocy ze strony dziecka

1. Celem zastosowania procedury jest zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim dzieciom i dorosłym przebywającym w placówce w przypadku wystąpienia sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia i życia tych osób.
2. Zastosowanie procedury obejmuje następujący zakres:
 - 1) naruszenie nietykalności fizycznej innych osób;
 - 2) przemoc psychiczna, naruszenie godności osobistej;
 - 3) bójki, pobicie;
 - 4) stworzenie zagrożenia dla zdrowia lub życia własnego i innych;
 - 5) groźby użycia przemocy;
 - 6) posługiwanie się niebezpiecznym przedmiotem;
 - 7) niszczenie mienia.
3. Każdy z personelu ma obowiązek zareagować w sytuacji agresji, przemocy (będąc świadkiem zdarzenia lub osobą poinformowaną o zdarzeniu) tj. podjąć próbę przerwania sytuacji, zapewnić bezpieczeństwo każdemu uczestnikowi zdarzenia: świadkom, krzywdzonemu, krzywdzącemu poprzez ich odizolowanie.
4. Proces wdrożenia procedury reagowania w przypadku wystąpienia zachowania trudnego, agresywnego lub przemocy ze strony dziecka:
 - 1) w przypadku zaobserwowania u dziecka przejawów wzmożonego napięcia, zdenerwowania lub trudności stwarzających prawdopodobieństwo wystąpienia zachowania trudnego (w tym agresywnego, autoagresywnego, zagrażającego) należy niezwłocznie podjąć działania, aby przeciwdziałać jego rozwinięciu, w tym należy podjąć z dzieckiem rozmowę uspokajającą, wyciszającą, o ile to możliwe, na neutralny temat (metoda przekierowania uwagi) lub inne oddziaływanie kojące/uspokajające;
 - 2) w sytuacji eskalacji zachowań trudnych, niepożądanych należy podjąć próbę ich wygaszenia, przerwania, adekwatnie do sytuacji, z uwzględnieniem rozpoznanego wcześniej ryzyka wystąpienia zachowań trudnych, agresywnych, autoagresywnych oraz ustalonych i stosowanych u dzieci indywidualnych strategii proaktywnych lub nieawersyjnych strategii reaktywnych opisanych w § 5 ust.6 pkt 2 i 3.
 - 3) jeżeli podjęte czynności w danej sytuacji nie przynoszą efektów i następuje eskalacja zachowań trudnych, agresywnych, autoagresywnych należy w miarę możliwości poinformować osoby z personelu, które znajdują się w pobliżu i poprosić je o pomoc, a osoby te niezwłocznie informują Osobę Godną Zaufania lub dyrektora i udzielają wsparcia w danej sytuacji;
 - 4) w przypadku wystąpienia bardzo agresywnego zachowania, którego nie można powstrzymać i stwarza ono zagrożenie dla zdrowia lub życia własnego i innych osób, należy niezwłocznie, jeżeli jest taka konieczność, udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej osobom poszkodowanym, wezwać Pogotowie Ratunkowe lub Policję, a następnie powiadomić rodziców (opiekunów) dziecka - w tej sytuacji można, jeśli jest to niezbędne, możliwe i bezpieczne dla każdego uczestnika zdarzenia,

zastosować jak najmniej inwazyjną formę przerwania aktu agresji (np. chwycić dziecko pod pachy i odsunąć je od innych osób, bądź przedmiotów, którymi mógłby rzucić; przytrzymać ręce dziecka w celu uniemożliwienia rzucania przedmiotami lub uderzania; w ostateczności zastosować metodę holdingu tzn. unieruchomić ręce, głowę i nogi poprzez mocne objęcie ciała dziecka);

- 5) działania opisane w pkt 4 nauczyciel powinien przeprowadzać we współpracy z drugą osobą dorosłą;
- 6) jeżeli okoliczności zdarzenia na to pozwalają nauczyciel niezwłocznie podejmuje rozmowę stwarzającą dziecku możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii w celu ustalenia przyczyn i okoliczności zdarzenia; w trakcie rozmowy z dzieckiem, o ile nie zakłóci to jej przebiegu, należy zanotować istotne informacje a po jej zakończeniu sporządzić notatkę z uwzględnieniem całego zdarzenia i przekazanych informacji od świadków zdarzenia;
- 7) do momentu uzyskania pewności, że sytuacja została zażegnana, a zachowanie trudne ustąpiło, nie wolno pozostawić dziecka samemu sobie, tzn. „stracić go z pola widzenia”;
- 8) o sytuacji wystąpienia zachowania trudnego, agresywnego lub przemocy ze strony dziecka należy poinformować rodziców;
- 9) jeśli zachodzi konieczność wszystkich uczestników zdarzenia, świadków należy otoczyć szczególną opieką i udzielić im wsparcia, np. pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

ROZDZIAŁ 4

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH MAŁOLETNIEGO W PRZEDSZKOLU

§ 15. Zasady ochrony wizerunku dzieci:

1. Przedszkole dba o to, aby chronić dane osobowe małoletnich zgodnie z prawem. W kwestiach związanych z wizerunkiem małoletnich, przedszkole postępuje odpowiedzialnie i ostrożnie, dbając o to, jak są utrwalane, przetwarzane, używane i publikowane zdjęcia małoletnich.
2. Szanując prawo małoletniego do prywatności i ochrony swoich rzeczy osobistych, przedszkole gwarantuje ochronę wizerunku każdego małoletniego.
3. Przedszkole informuje rodziców w jakim celu utrwalany będzie wizerunek dziecka, jak będzie przechowywać te dane oraz jakie potencjalne ryzyko wiąże się z publikacją zdjęć czy nagrań.
4. Zgoda rodziców na wykorzystanie wizerunku ich dziecka jest tylko wtedy wiążąca, jeśli rodzice zostali poinformowani o sposobie wykorzystania zdjęć/nagrań i ryzyku wiążącym się z publikacją wizerunku.
5. Jeśli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, impreza publiczna, zgoda rodziców/opiekunów prawnych dziecka nie jest wymagana.
6. Dzieci mają prawo odmówić utrwalania ich wizerunku za pomocą zdjęć lub nagrań.
7. Szczegółowe zasady dotyczące ochrony wizerunku małoletniego w placówce są uregulowane w załączniku nr 9 do niniejszej standardów.

ROZDZIAŁ 5
ZASADY KORZYSTANIA Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH ORAZ
OCHRONY DZIECI PRZED SZKODLIWYMI TREŚCIAMI I ZAGROŻENIAMI
W SIECI INTERNET ORAZ UTRWALONYMI W INNEJ FORMIE

§ 16. Obowiązki przedszkola:

1. Przedszkole, umożliwiając małoletnim dostęp do Internetu, podejmuje odpowiednie środki ostrożności, aby zabezpieczyć je przed treściami, które mogą być szkodliwe dla ich właściwego rozwoju.
2. Przedszkole jest odpowiedzialne za monitorowanie sieci w celu identyfikacji potencjalnych nadużyć, a także za korzystanie z oprogramowania zabezpieczającego zgodnego z obowiązującymi standardami bezpieczeństwa.
3. Placówka zapewnia dostęp do Internetu za pomocą własnej sieci wifi zabezpieczonej hasłem.
4. Osoba odpowiedzialna za Internet zapewnia, aby sieć internetowa organizacji placówki była zabezpieczona przed niebezpiecznymi treściami, instalując i aktualizując odpowiednie, nowoczesne oprogramowanie.
5. Wymienione w ust. 4 niniejszego paragrafu oprogramowanie jest na bieżąco aktualizowane.
6. W przedszkolu cyklicznie sprawdza się, czy na urządzeniach placówki znajdują się treści nielegalne, szkodliwe i nieodpowiednie do wieku dzieci.
7. W placówce wprowadzona jest kontrola dostępu: ustawione są hasła i konta dla każdego użytkownika.
8. Ograniczono dostęp tylko dla upoważnionych użytkowników z podziałem na konta administracyjne oraz konta użytkowników na konkretnych urządzeniach placówki.

§ 17. Zasady korzystania z Internetu w przedszkolu

1. Infrastruktura sieciowa umożliwia dostęp do Internetu personelowi placówki.
2. Personel placówki może korzystać z dostępu do Internetu na urządzeniu placówki wyłącznie z wykorzystaniem sieci tej placówki.
3. Przedszkole nie bierze odpowiedzialności za poziom zabezpieczeń urządzeń osobistych personelu. Pozostaje to w indywidualnej gestii użytkownika. Jednak promuje w tym zakresie praktyki bezpiecznego korzystania z Internetu.
4. Małoletni mają dostęp do Internetu tylko podczas zajęć i pod nadzorem nauczyciela.
5. Małoletni mogą korzystać z Internetu tylko na urządzeniach należących do placówki.
6. Nauczyciel placówki czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas zajęć.
7. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem nauczyciela, nauczyciel placówki ma obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu.
8. Nauczyciel w każdym roku szkolnym przeprowadza z dziećmi zajęcia dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
9. Zgodnie z planem pracy placówki nauczyciele przygotowują materiały edukacyjne dla rodziców i personelu dotyczące bezpiecznych warunków korzystania z Internetu i zamieszczają je na stronie internetowej przedszkola, bądź na tablicy informacyjnej.

§ 18. Procedura interwencji w przypadku ujawnienia treści nielegalnych czy szkodliwych

1. W przypadku ujawnienia treści nielegalnych czy szkodliwych na urządzeniu przedszkola, nauczyciel lub inny pracownik placówki odstępuje od korzystania z danego urządzenia i wyłącza je.
2. Pracownik, który zauważył treści nielegalne lub szkodliwe zgłasza sprawę do dyrektora placówki.
3. Dyrektor placówki zobowiązuje firmę informatyczną świadczącą usługi wsparcia dla przedszkola do rozwiązania problemu i przywrócenia prawidłowej funkcjonalności urządzenia.
4. Dopiero po zakończeniu działań naprawczych podjętych przez firmę informatyczną i zgłoszeniu tego faktu dyrektorowi urządzenie może być używane przez personel oraz dzieci.

ROZDZIAŁ 6 ZASADY PRZEGLĄDU I AKTUALIZACJI STANDARDÓW

§ 19. Monitoring stosowania standardów

1. Cała społeczność przedszkola jest odpowiedzialna za przestrzeganie standardów oraz ewentualne proponowanie zmian dotyczących ich treści.
2. W placówce monitoruje się przestrzeganie obowiązujących standardów.
3. Dyrektor placówki powołuje osobę lub zespół, którego zadaniem jest monitorowanie realizacji zapisów zawartych w standardach.
4. Osoba lub powołany zespół przeprowadza raz na 2 lata ankietę na temat stanu znajomości i przestrzegania standardów ochrony dzieci oraz potrzeby wprowadzenia zmian w tych standardach (załącznik nr 10 do standardów).
5. W trakcie przeprowadzania monitoringu osoba lub zespół za niego odpowiedzialny przeprowadza również ankiety lub konsultacje wśród rodziców, może także rozmawiać na temat standardów z dziećmi.
6. Osoba lub zespół o których mowa w ust. 3 niniejszego paragrafu, na podstawie wypełnionych przez pracowników placówki ankiet oraz przeprowadzonych konsultacji bądź ankiet wśród rodziców i rozmów z dziećmi sporządza raport z monitoringu, który zawiera ocenę znajomości standardów przez personel, zestawienie zgłaszanych naruszeń standardów oraz propozycje zmian.
7. Raport zostaje przekazany dyrektorowi placówki.

§ 20. Aktualizacja Standardów

1. Dyrektor w terminie jednego miesiąca od otrzymania raportu, o którym mowa w § 19 ust. 6 podejmuje decyzję w sprawie wprowadzenia zmian do standardów ochrony małoletnich i powierza przygotowanie tekstu powołanemu przez siebie zespołowi.
2. Po opracowaniu zmian zespół przekazuje projekt dyrektorowi, który po wprowadzeniu niezbędnych zmian ogłasza pracownikom, dzieciom i rodzicom nowe brzmienie standardów.

3. Nowo opracowane standardy zostają zamieszczone na stronie internetowej przedszkola, a ich fizyczna kopia przekazana zostaje do sekretariatu.
4. Personel przedszkola ma obowiązek zapoznać się z nowoopracowanymi standardami i podpisać oświadczenie o zapoznaniu się z ich treścią.
5. Jeśli na podstawie raportu zostanie ustalone, że stopień znajomości standardów ochrony dzieci wśród pracowników placówki jest niewystarczający, dyrektor ma obowiązek przeprowadzić szkolenie uzupełniające ze standardów ochrony dzieci adresowane do pracowników, a w razie potrzeby również do rodziców.
6. W celu przeprowadzenia szkolenia, o którym mowa w ust. 5 niniejszego paragrafu dyrektor powołuje zespół lub zleca zadanie odpowiedniej firmie zewnętrznej.
7. Z przeprowadzonego szkolenia sporządzany zostaje protokół, a wszyscy uczestnicy szkolenia podpisują listę obecności.

ROZDZIAŁ 7 PRZEPISY KOŃCOWE

§ 21. Wprowadzenie Standardów

1. Standardy obowiązują od 15.08.2024 r.
2. Udostępnienie standardów ochrony dzieci następuje w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi przez pracowników, rodziców i dzieci:
 - 8) w biurze dyrektora;
 - 9) zamieszczenie na stronie internetowej przedszkola;
 - 10) w wersji skróconej, za pomocą piktogramów przeznaczonych dla dzieci na tablicy informacyjnej w szatni przedszkola.

ZASADY BEZPIECZNEJ RELACJI PERSONELU Z MAŁOLETNIM

1. Personel zobowiązany jest utrzymywać profesjonalne relacje z małoletnimi mieszczące się w granicach jego powierzonych zadań i pełnionej roli.
2. Każda reakcja, komunikat lub działanie pracownika wobec małoletniego powinny być adekwatne do konkretnej sytuacji, dostosowane do stopnia rozwoju i indywidualnych możliwości dziecka, bezpieczne i uzasadnione. Nie mogą one skutkować nierównym traktowaniem zarówno dziecka, wobec którego podejmowane jest działanie jaki i wobec innych małoletnich. W sytuacjach budzących wątpliwości co do przyjętego sposobu postępowania należy sporządzić notatkę służbową.
3. Należy zawsze działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji przejawianego przez osobę dorosłą zachowania.
4. W razie zaistnienia takiej konieczności należy w sposób jasny, zrozumiały i dostosowany do etapu rozwoju dziecka tłumaczyć dziecku granice relacji pracownik-dziecko.
5. Nauczyciele powinni przekazywać dziecku wiedzę o jego prawach i obowiązkach oraz możliwościach uzyskania pomocy, upewniając się, że przekaz jest dla niego jasny i klarowny.
6. Dziecko powinno zostać zapoznane z obowiązującymi w placówce normami i zasadami oraz konsekwencjami ich naruszania dla wszystkich stron.
7. Należy uczyć dziecko jak powinien się zachować w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu jego i innych.
8. W przedszkolu dzieci uczone są jakie zachowania stanowią naruszanie granic prywatności/intymności innych osób, jakie zachowania krzywdzą innych, sprawiają im ból i cierpienie.
9. W przypadku wystąpienia sytuacji trudnej, konfliktowej, gdy zauważalne jest ryzyko wystąpienia zachowania niepożądanego nauczyciel przeprowadza z dzieckiem rozmowę interwencyjną, mającą na celu rozwiązanie problemu i zażegnanie pojawienia się zachowania niepożądanego. Szczególne warunki rozmowy interwencyjnej:
 - 1) rozmowa powinna być przeprowadzona bez presji czasu, pospieszania dziecka oraz powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości dziecka; miejsce jej przeprowadzenia winno uwzględniać m.in. specyfikę odbioru i przetwarzania bodźców sensorycznych przez dziecko; należy wziąć pod uwagę język i sposoby komunikacji dziecka;
 - 2) osoba prowadząca rozmowę winna znać sposoby regulacji emocji przez dziecko (np. stymulowanie/zachowania autostymulujące) oraz mieć wiedzę, czy u dziecka występują zachowania trudne (np. zachowania agresywne, autoagresywne);
 - 3) podczas rozmowy trzeba pozwolić dziecku na swobodną wypowiedź, w tym ujawnienie obaw, nie przerywać, nie krytykować, nie uzupełniać wypowiedzi własnymi domysłami, nie komentować treści przekazywanych przez dziecko, nie minimalizować znaczenia tego, co się wydarzyło;
 - 4) rozmowa powinna przebiegać w spokojnej atmosferze a po jej zakończeniu dziecko powinno zostać objęte adekwatnym wsparciem do czasu ustabilizowania sytuacji

i wyciszenia zachowania - nie wolno pozostawić dziecka samemu sobie, „stracić z pola widzenia” do momentu uzyskania pewności, że sytuacja jest ustabilizowana.

10. Ze względu na potrzeby i możliwości rozwojowe konkretnego dziecka oraz kontekst sytuacyjny i inne czynniki dozwolone jest wykonywanie czynności pielęgnacyjnych, higienicznych, pomaganie małoletniemu w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety, powstrzymanie małoletniego od zrobienia sobie lub innym krzywdy.
11. Jeśli z uwagi na poziom funkcjonowania dziecka konieczne jest wspieranie go w realizacji czynności samoobsługowych i higienicznych, należy to czynić, stosując możliwie najmniej ingerencyjną formę wsparcia i jednocześnie dążyć do stopniowego uniezależniania dziecka w tym zakresie od pomocy innych osób - o ile jest to możliwe.
12. Udzielając wsparcia dziecku, należy to czynić w taki sposób, by nie skutkowało to dyskomfortem, upokorzeniem czy wyśmiewaniem przez inne osoby. Wspieranie powinno odbywać się w sposób bezpieczny, z zachowaniem prywatności, z możliwością kontroli przez inne osoby z personelu.
13. Brak pomocy małoletniemu, który nie może poradzić sobie sam np. z czynnością higieniczną może stanowić naruszenie jego godności.
14. Utrzymując relacje towarzyskie lub rodzinne z rodzicami małoletniego (jeśli małoletni i rodzice są osobami bliskimi wobec pracownika) na terenie placówki należy postępować w stosunku do małoletniego z zachowaniem obowiązujących w przedszkolu zasad. Ponadto należy również zachować poufność wszystkich informacji dotyczących innych małoletnich i ich rodziców.

Zachowania POŻĄDANE

1. W kontaktach z dziećmi osoby dorosłe powinny stosować następujące zasady:
 - 1) w komunikacji z małoletnim zachować cierpliwości i szacunek oraz starać się, aby twarz osoby dorosłej znajdowała się na poziomie twarzy dziecka;
 - 2) słuchać uważnie małoletniego i udzielać mu odpowiedzi adekwatnych do wieku i zaistniałej sytuacji;
 - 3) zapewnić małoletnich, że jeżeli czują się niekomfortowo z jakimś zachowaniem, sytuacją czy słowami mogą o tym powiedzieć każdej osobie dorosłej na terenie placówki (zgodnie z wew. procedurami) i mogą oczekiwać z jej strony reakcji/pomocy;
 - 4) doceniać i szanować wkład małoletnich w podejmowanie działań i traktować ich równo (bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd);
 - 5) nie faworyzować, a przynajmniej unikać faworyzowania;
 - 6) szanować prawo małoletniego do prywatności, a jeżeli trzeba odstąpić od tej zasady wyjaśnić, dlaczego tak należy postąpić (np. aby chronić małoletniego);
 - 7) podejmując decyzje dotyczące małoletniego należy poinformować go o tym i starać się brać pod uwagę jego oczekiwania;
 - 8) unikać zbędnego ryzyka w pracy z małoletnim – sprawdzać czy sprzęt i otoczenie jest bezpieczne, sprawować należytą opiekę;
 - 9) zawsze być przygotowanym na wyjaśnienie swoich działań wobec małoletnich;

- 10) podczas obecności w sytuacji trudnej starać się pozostać wyciszonym, spokojnym, nie reagować lękiem lub własnym zbyt silnym pobudzeniem, gdyż układ nerwowy dziecka dostraja się do stanu nerwowego osób w otoczeniu;
- 11) zachowywać szczególną ostrożność wobec małoletnich, którzy doświadczyli nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania biorąc pod uwagę, że takie doświadczenia mogą czasem sprawić, iż małoletni będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi;
- 12) w sytuacjach, gdy odnosi się wrażenie, że małoletni dąży do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych do sytuacji fizycznych kontaktów należy reagować z wycuciem, jednak stanowczo i pomóc małoletniemu zrozumieć znaczenie osobistych granic;
- 13) w sytuacji podejrzenia lub ujawnienia krzywdzenia należy stworzyć dziecku możliwość wypowiedzenia się, przedstawienia swojego zdania/opinii, pamiętając, że może to być dla dziecka pierwsza i jedyna rozmowa (dziecko może już nie podjąć więcej prób poszukiwania wsparcia) dlatego szczególnie ważne jest, by:
 - a) wyrazić swoją troskę poprzez deklarację, że się małoletniemu wierzy,
 - b) zapewnić dziecku, że podjęło właściwą decyzję inicjując rozmowę o doznanej krzywdzie,
 - c) wyjaśniać małoletniemu, że nie jest winien zaistniałej sytuacji,
 - d) jednoznacznie negatywnie oceniać każdą formę przemocy, dając wyraźny sygnał, że jest ona niedopuszczalna i należy jej zapobiegać i ją powstrzymać,
 - e) poinformować dziecko, że jego sprawą zajmą się inne odpowiednie osoby, jak również udzielić mu informacji, że podjęte zostaną działania zapewniające mu bezpieczeństwo;
- 14) podejmując bezpieczny fizyczny kontakt w sytuacjach, które tego wymagają należy pamiętać, że istnieją sytuacje, w których fizyczny kontakt z małoletnim jest stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu, gdyż jest odpowiedzią na potrzeby małoletniego w danym momencie, uwzględnia wiek małoletniego, etap rozwojowy, płeć oraz kontekst kulturowy i sytuacyjny;
- 15) podejmując decyzję o podjęciu kontaktu fizycznego należy kierować się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję małoletniego, pytając go o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy dobrych intencjach osoby dorosłej taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małoletniego lub osoby trzecie;
- 16) pamiętać, że kontakt fizyczny z małoletnim nigdy nie może być niejawny bądź ukrywany ani wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją, czy wynikać z relacji władzy.

Zachowania NIEDOPUSZCZALNE

1. Pracownikowi oraz innym osobom dorosłym przebywającym na terenie placówki nie wolno:
 - 1) zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać małoletniego;
 - 2) krzyczeć na małoletniego w sytuacji innej niż wynikającej z konieczności bezpośredniej reakcji w momencie zagrożenia bezpieczeństwa i życia małoletniego bądź innych osób;
 - 3) bić, szturchać, popychać ani w inny niedozwolony sposób naruszać nietykalność fizycznej małoletniego;

- 4) porównywać z innymi;
- 5) izolować w pomieszczeniu, przytrzymywać drzwi, krępować ruchy poza sytuacją, w której stosowanie przymusu bezpośredniego wynika z zagrożenia życia lub wystąpienia przesłanek zapisanych w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego i jest zgodne z przepisami tej ustawy;
- 6) celowo prowokować u dziecka wystąpienie lub eskalację zachowań trudnych, niepożądanych;
- 7) lekceważyć lub powierzchownie, nieuważnie traktować zgłaszaną przez dziecko potrzebę wsparcia i pomocy;
- 8) podejmować innego niż niezbędny kontakt fizyczny z małoletnim;
- 9) utrwać wizerunku małoletniego dla potrzeb prywatnych (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie);
- 10) umożliwiać osobom trzecim utrwalenie wizerunków małoletniego, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców;
- 11) omawiać przez osoby nieupoważnione oraz w obecności osób nieupoważnionych sytuacji dziecka, w tym jego sytuacji rodzinnej, zdrowotnej itp.;
- 12) wyręczać lub bezpośrednio nadzorować dziecko ponad niezbędny poziom, między innymi podczas realizacji czynności samoobsługowych i higienicznych;
- 13) zapraszać małoletnich do swojego prywatnego domu/mieszkania ani spotykać się z nimi poza placówką bez poinformowania dyrektora i bez uzyskania zgody od rodziców na taki kontakt;
- 14) kontaktować się z małoletnimi przez prywatne kanały komunikacji i media (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych) bez poinformowania dyrektora i bez uzyskania zgody od rodziców na taki kontakt;
- 15) proponować małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci;
- 16) nawiązywać z małoletnim jakiegokolwiek relacji romantycznych, intymnych lub seksualnych (seksualne/nawiązujące do seksu żarty, komentarze, gesty, udostępnianie treści erotycznych lub pornograficznych, bez względu na formę);
- 17) przyjmować pieniędzy ani prezentów od małoletnich, ani ich rodziców (nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, drobnych prezentów składkowych czy drobnych upominków przyjętych tradycyjnie przy tego typu okolicznościach);
- 18) wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec małoletniego lub jego rodziców, to znaczy nie należy zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych;
- 19) zachowywać się w obecności małoletnich w sposób niestosowny, między innymi: używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec małoletniego relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby);
- 20) dotykać małoletniego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny;
- 21) angażować lub zachęcać dziecka do jakiegokolwiek działalności niezgodnej z prawem lub stwarzającej zagrożenie dla małoletniego;
- 22) wykazywać biernej postawy w zakresie troski o rozwój i zabezpieczenie dziecka w sytuacji zagrożenia jego dobrostanu;
- 23) ujawniać informacji wrażliwych dotyczących małoletniego (wizerunek małoletniego, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej) wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych małoletnich.

2. Jeżeli osoba dorosła jest świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych, powinna zawsze poinformować o tym dyrektora lub postąpić zgodnie z procedurą interwencji opisaną w standardach.

ZASADY BEZPIECZNEJ RELACJI POMIĘDZY MAŁOLETNIMI

1. Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy dziećmi są stworzone w celu zadbania o bezpieczeństwo dzieci.
2. Najważniejsze zagadnienia, które znajdują się w poniższych zasadach dotyczą: sposobów komunikowania się, rozwiązywania konfliktów, równego traktowania, szacunku do cudzej własności, prywatności i przestrzeni oraz zakazu stosowania przemocy w jakiegokolwiek formie.
3. Zasady te mają pomóc osobom dorosłym w przygotowaniu małych do życia w społeczeństwie z poszanowaniem norm i zasad funkcjonowania w danej grupie a małym wskazać jakie zachowania są akceptowane, a jakie niedozwolone w przedszkolu.
4. Treść zasad bezpiecznych relacji może być zmieniana w każdym momencie na wniosek dzieci i osób dorosłych uczestniczących w procesie wychowania i edukacji małych.

Zachowania POZYTYWNE – czyli jak powinien zachowywać się przedszkolak

1. Pamiętaj, że każde dziecko ma swoje prawa bez względu na swoją płeć, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
2. Szanuj inne dzieci podczas zabawy i nauki.
3. Masz prawo do zabawy z każdym dzieckiem, ale pamiętaj, że nie zawsze inne dziecko ma chęć do zabawy.
4. Baw się z innymi w zgodzie.
5. Jeśli chcesz pożyczyć jakąś rzecz od kolegi/koleżanki, zapytaj.
6. W komunikacji z kolegami/koleżankami zachowuj szacunek, nie przerywaj innym, gdy się wypowiadają.
7. Słuchaj innych, gdy mówią.
8. Pytaj o zgodę na kontakt fizyczny np. przytulenie, głaskanie, łaskotanie.
9. Stawiaj własne granice wobec innych dzieci, mówiąc np.: „stop”, „nie chcę tego”, „nie życzę sobie”, „to mnie boli”.
10. Jeśli pojawi się konflikt między Tobą a kolegą/koleżanką, spróbuj go rozwiązać stosując np. zasadę 5 kroków:
 - 1) wycisz się, uspokój, zatrzymaj niepotrzebną kłótnię, zanim stracisz nad sobą kontrolę, a konflikt się tylko pogorszy;
 - 2) powiedz co według Ciebie jest problemem, co jest przyczyną nieporozumienia, czego oczekujesz. (komunikaty JA);
 - 3) słuchaj co mówi druga osoba, jakie są jej odczucia, czego ona oczekuje i podsumuj, to co usłyszałeś/usłyszałaś;
 - 4) upewnij się, że Twój rozmówca powiedział wszystko odnośnie swoich odczuć;
 - 5) wymyślcie rozwiązanie, które będzie satysfakcjonujące dla Was obojga;

- 6) jeśli nie uda się rozwiązać konfliktu pamiętaj, że zawsze możesz zwrócić się o pomoc do wychowawcy.
11. Jeśli jesteś świadkiem przemocy wobec innych dzieci i między dziećmi reaguj i zgłoś to osobie dorosłej.

Zachowania NIEDOZWOLONE

1. Nie zabieraj rzeczy, którymi bawi się inne dziecko lub które do niego należą, bez jego zgody.
2. Nie wolno bić, szturchać, popychać innych dzieci ani w jakikolwiek sposób sprawiać im bólu fizycznego.
3. Nigdy nie dotykaj innego dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
4. Nie wolno krzyczeć na koleżanki, kolegów, lekceważyć, obrażać, wyśmiewać, wykluczać z grupy.

CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO

Za czynniki ryzyka rozumie się takie wskaźniki (sytuacje, wydarzenia, cechy podmiotowe małego, innych osób lub środowiska oraz inne zjawiska), które identyfikuje się jako zwiększające ryzyko krzywdzenia małego.

Choć mały nigdy nie jest winny doznawanej krzywdy, uznaje się, że niektóre jego cechy, związane np. ze stanem zdrowia, poziomem rozwoju, funkcjonowaniem czy pozycją w rodzinie, mogą narażać go na doświadczanie krzywdzenia w relacji z innymi (rodziną, rówieśnikami, innymi dorosłymi) lub zwiększać ryzyko doznania takiej krzywdy.

Wiele z czynników ryzyka krzywdzenia związane jest z osobami najbliższymi. Przy identyfikacji ryzyka warto się powstrzymać od oceny moralnej i przypisywania odpowiedzialności rodzicom. Zdecydowana większość dorosłych, którzy mają pod opieką swoje dzieci jest świadoma problemów i robi co w ich mocy by ochronić dzieci przed ich skutkami.

Czynniki ryzyka występujące w sytuacji małego powinny wskazywać nam, że warto zwrócić na niego szczególną i stałą uwagę. Warto monitorować w sposób stały jego funkcjonowanie pod kątem jego dobrostanu i czy nie jest ono zakłócanie przez krzywdzenie.

Wyodrębnić można co najmniej **trzy ważne grupy czynników ryzyka**, które mogą wskazywać na ryzyko pojawienia się krzywdzenia. Lista tych czynników nie jest pełna i nie wyczerpuje czynników ryzyka w związku z wszystkimi formami krzywdzenia.

I. CZYNNIKI ZWIĄZANE Z MAŁOLETNIM

Czynniki ryzyka	Opis
<ul style="list-style-type: none"> • przedwczesny poród, • poród bez pomocy medycznej, • niska waga urodzeniowa, • poród z ciąży bliźniaczej lub mnogiej, • krótkie przerwy pomiędzy kolejnymi porodami 	<p>Początek życia małego, okoliczności jego narodzin, takie jak: przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, narodziny z ciąży mnogiej oraz krótka przerwa pomiędzy kolejnymi porodami, mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia. Wszystkie te sytuacje stanowią ogromne obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców i wpływają na dalszy rozwój dziecka.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • długotrwały płacz 	<p>Nadmierna płaczliwość małego z kolei budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec małego czy jego odrzucenie.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wiek małego 	<p>Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być także określony wiek małego. W rozwoju małego występują tzw. okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Małotni w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań dorosłych, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznawania przez nie krzywdy fizycznej i psychicznej jest większe. Natomiast, jak wykazują badania, w okresie od</p>

	osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania małeletni jest bardziej narażony na ryzyko wykorzystywania seksualnego.
<ul style="list-style-type: none"> • przewlekłe choroby, • niepełnosprawność intelektualna, • niepełnosprawność ruchowa 	Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna małeletniego mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia krzywdzenia fizycznego oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia dziecka powodując jego większą zależność od innych. Bez odpowiedniego wsparcia małeletni i jego rodzina są istotnie bardziej narażeni na wystąpienie trudnych sytuacji i frustracji. Mechanizmy te mogą prowadzić do krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia małeletniego, biernego zaniedbywania lub nawet czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby małeletniego może dojść również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania małeletniemu wymagań, jakim nie jest ono w stanie sprostać.
<ul style="list-style-type: none"> • choroby psychiczne 	Kolejnym czynnikiem ryzyka są choroby psychiczne małeletniego. Wystąpienie u małeletniego zaburzeń psychicznych wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy – zarówno fizycznej, jak i słownej.

II. CZYNNIKI RODZINNE (czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków).

Czynniki ryzyka	Opis
<ul style="list-style-type: none"> • Nieobecność rodziców. 	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia małeletniego wiąże się z jego opuszczeniem przez jedno lub oboje rodziców. Nieobecność rodziców – fizyczna bądź psychiczna – jest czynnikiem ryzyka krzywdzenia małeletnich, bez względu na ich wiek. Czynnikiem ten zwiększa prawdopodobieństwo zaniedbania fizycznego i emocjonalnego. Konsekwencją tego jest szukanie przez małeletnich bliskości i akceptacji u osób obcych, które także mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia.
<ul style="list-style-type: none"> • Autorytarny styl rodzicielstwa • doświadczanie przez rodzica przemocy w dzieciństwie, • kondycja psychiczna rodziców. 	Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy wobec małeletniego związane jest także z tzw. autorytarnym stylem rodzicielstwa, który wynika m.in. z historii życia rodzica, cech jego osobowości oraz kondycji psychicznej. Doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie lub bycie jej świadkiem oraz brak odczuwania bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają

	prawdopodobieństwo powielania podobnych zachowań wobec małoletnich i wejście w rolę sprawcy.
<ul style="list-style-type: none"> • Uzależnienia, • inne zaburzenia psychiczne rodzica, • konflikty, • kryzysy. 	Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica są przyczyną większego ryzyka doświadczenia przez małoletnich krzywdzenia. Agresji lub innym formom krzywdzenia w rodzinie sprzyjają też konflikty i kryzysy.
<ul style="list-style-type: none"> • Samotne rodzicielstwo, • obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie. 	Do czynników ryzyka krzywdzenia zaliczane jest także samotne rodzicielstwo, będące dla wielu osób sporym wyzwaniem. Ograniczona ilość czasu, który rodzic może poświęcić małoletniemu, jest przyczyną trudności w budowaniu bliskiej relacji z małoletnim. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna: brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z małoletnim osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub nieprawidłowych relacji.
<ul style="list-style-type: none"> • Rodzina zastępcza, • rodzina adopcyjna. 	Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność małoletniego w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący małoletnich pod swoją opiekę bywają niegotowi do tego, aby radzić sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej małoletniego. Odrzucenie, skrajna przemoc, których małoletni mógł doświadczyć, wpływają na jego zachowanie oraz funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Porzucone dzieci postrzegają siebie jako niegodne miłości, mało ważne i zasługujące na karę. Swoim zachowaniem często prowokują do odrzucenia czy ukarania, by utwierdzić się w swoich przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy małoletniego i dezorganizują jego zachowanie względem, którego rodzice są bezradni.

III. CZYNNIKI ZWIĄZANE ZE ŚRODOWISKIEM SPOŁECZNYM:

Czynniki ryzyka	Opis
<ul style="list-style-type: none"> • izolacja społeczna. 	Do tej grupy zalicza się głównie izolację społeczną, rozumianą jako ubogie kontakty małoletniego i jego rodziny z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie na relacje pozarodzinne. Sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także większej kontroli sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.

<ul style="list-style-type: none"> • ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny. 	<p>Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka niosą też: ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe czy skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i małoletniemu.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • przemoc i patologia. 	<p>Czynnikami ryzyka krzywdzenia małoletniego są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.</p>

SYMPTOMY KRZYWDZENIA MAŁOLETNIEGO

1. Za symptomy krzywdzenia rozumie się takie wskaźniki (przede wszystkim stany, ale również sytuacje, wydarzenia, cechy podmiotowe małoletniego, innych osób lub środowiska), które identyfikuje się jako możliwe oznaki lub skutki krzywdzenia.
2. Choć niektóre oznaki lub skutki mogą się wydawać jednoznacznym następstwem krzywdzenia, nie zawsze tak być musi. Pewnym jest, że poważne i silnie wskazujące na krzywdzenie symptomy powinny być niezwłocznie wyjaśniane (przede wszystkim co do kontekstu ich pojawienia się).
3. Rozważenie możliwości krzywdzenia oznacza, że krzywdzenie stanowi jedno z możliwych wyjaśnień niepokojących. W takiej sytuacji konieczna jest dalsza ocena sytuacji - należy w miarę możliwości wykluczyć inne wyjaśnienia danego symptomu.
4. Symptomy krzywdzenia małoletnich można podzielić na kilka kategorii, np.:
 - 1) symptomy fizyczne: ślady na ciele małoletniego, siniaki, otarcia, złamania, odparzenia, ślady duszenia;
 - 2) symptomy emocjonalne: trudności w rozumieniu i wyrażaniu emocji, nagła i silna ekspresja emocji, negatywny obraz siebie, silny strach, okazywanie agresji;
 - 3) symptomy poznawcze: spadek wyników w nauce, niewystępujące wcześniej problemy z koncentracją i pamięcią, trudności w rozwiązywaniu problemów;
 - 4) symptomy behawioralne: problemy z podporządkowaniem się regułom, wycofanie, nieufność, agresywne zachowania;
 - 5) objawy molestowania seksualnego: ból, zaburzenia układu pokarmowego i moczowego, reakcje psychiczne, wycofanie, poczucie wstydu.
5. Ważne jest, aby nauczyciele byli wrażliwi na zmiany w zachowaniu uczniów, obserwowali je uważnie i rejestrowali niepokojące ich symptomy mogące świadczyć o krzywdzeniu małoletnich.

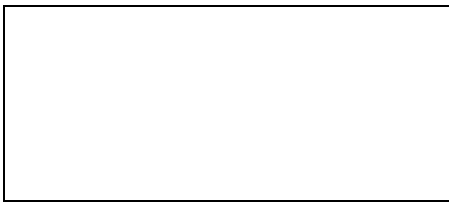
KARTA INTERWENCJI

Imię i nazwisko małoletniego:		
Przyczyna interwencji: (forma krzywdzenia)		
Osoba/y zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia:		
Opis działań profilaktycznych i wyjaśniających podjętych przez: (imię i nazwisko, pełniona funkcja)	Data:	Działanie:
Spotkania z rodzicami małoletniego: (imię i nazwisko małoletniego oraz imiona i nazwiska rodziców)	Data:	Opis spotkania:
Forma podjętej interwencji wewnętrznej:	a. Rozmowa dyscyplinująca. b. Inny rodzaj interwencji. Jaki?	
Forma podjętej interwencji zewnętrznej: (zakreślić właściwe)	1. Procedura „Niebieskiej Karty” lub inne zgłoszenie do Ośrodka Pomocy Rodzinie. 2. Wniosek o wgląd w sytuację małoletniego/ rodziny. 3. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. 4. Zawiadomienie o podejrzeniu demoralizacji do sądu rodzinnego. 5. Inny rodzaj interwencji: (podać jaki)	
Dane dotyczące interwencji:	Data interwencji:	Nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję:
Wyniki interwencji: (działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli jednostka uzyskała informacje o wynikach/ działania placówki/działania rodziców)	Data:	Działanie:

Notatki i dodatkowe wyjaśnienia:	
----------------------------------	--

.....
podpis osoby/zespołu interwencyjnego

NOTATKA SŁUŻBOWA

(pieczęć szkoły/placówki)

.....
Miejscowość, data

NOTATKA SŁUŻBOWA

Imię i nazwisko, funkcja

.....

Data zdarzenia:

Osoby uczestniczące w zdarzeniu:

.....
.....
.....
.....

Krótki opis sytuacji (zdarzenia):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Wnioski, ustalenia:

.....

.....

.....

.....

Działania, podjęte kroki :

.....

.....

.....

.....

.....
(data i podpis)

ZAWIADOMIENIE O MOŻLIWOŚCI POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA

Miejscowość, data

Prokuratura Rejonowa

W

.....

Dyrektor

Przedszkole nr.....

ul.

Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Składam zawiadomienie podejrzenia popełnienia przestępstwa *molestowania*

seksualnego małoletniej

(imię i nazwisko)

ur. r. przez

Rodzice małoletniej/ego:

Imię i nazwisko matki:.....

Adres:

(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Imię i nazwisko ojca:.....

Adres:

(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Uzasadnienie

W dniu..... r. *psycholog szkolny*.....

(imię, nazwisko)

zgłosiła dyrekcji podejrzenie popełnienia przestępstwa wobec małoletniej

.....
(imię, nazwisko)

W trakcie wykonywania przez psychologa szkolnego czynności służbowych - zajęcia z małoletnią

(imię i nazwisko dziecka)

ujawniła ona niepokojące treści dotyczące relacji z ojcem oraz zachowań o charakterze seksualnym ojca wobec niej.

Ponadto podczas uczestnictwa w zajęciach szkolnych małoletnia prezentuje zachowania o charakterze seksualnym wobec siebie i kolegów [wymienić jakie konkretnie], które mogą wskazywać na prawdopodobieństwo nadużycia seksualnego.

Mając na uwadze powyższe informacje, a także dobro i bezpieczeństwo małoletniej wnoszę o wszczęcie postępowania wyjaśniającego w tej sprawie.

Osobą zajmująca się sprawą małoletniej.....

(imię, nazwisko)

jest psycholog

(imię, nazwisko)

.....
(podpis osoby uprawnionej do reprezentacji instytucji)

Załączniki:

1. Odpisy pisma

Uwagi:

1. Nie jest konieczne wskazywanie nazwy przestępstwa, które zostało popełnione. Jeżeli jednak mamy informacje dotycząca tożsamości ewentualnego sprawcy należy ją podać.
2. Należy zamieścić w uzasadnieniu krótki, precyzyjny i logiczny opis sytuacji, która miała miejsce. Opis powinien być zgodny z tym, co się wydarzyło (ważne jest, by zaznaczyć np. kiedy i gdzie miało miejsce zdarzenie, kto mógł je widzieć/wiedzieć o nim, kto mógł popełnić przestępstwo, w jaki sposób zostało ujawnione w szkole, kto ma o nim informacje).
3. Jeżeli instytucja posiada dowody w postaci dokumentu na temat zdarzenia np.: notatki służbowe pracowników, pielęgniarki, można dołączyć je do zawiadomienia

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ MAŁOLETNIEGO

Miejscowość, data

Sąd Rejonowy**W****Wydział Rodzinny i Nieletnich****Wnioskodawca:**

Imię, nazwisko

(Dyrektor)

Uczestnicy postępowania:

Imię i nazwisko małoletniego:.....

Data i miejsce urodzenia małoletniego:

Pesel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Adres:

(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Rodzice małoletniej/ego:

Imię i nazwisko matki:.....

Adres:

(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Imię i nazwisko ojca:.....

Adres:

(kod pocztowy, miejscowość, ulica, numer domu/mieszkania)

Inne dane kontaktowe – numer telefonu, adres mailowy:

.....

Wniosek o wgląd w sytuację małoletniego

Działając jako dyrektor Przedszkola nr 91 „Bajka” w Poznaniu na podstawie art. 572 kodeksu postępowania cywilnego oraz przyjętych w placówce Standardów Ochrony Małoletnich wnoszę o wgląd w sytuację *małoletniej* i wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.

Uzasadnienie

(opis stanu faktycznego, zaobserwowane przez pracowników symptomy krzywdzenia małego, dodatkowe czynniki ryzyka krzywdzenia małego występujące w danej sytuacji), np.

*Do przedszkola uczęszcza mała
(imię, nazwisko).*

Mała jest wyraźnie zaniedbana higienicznie, przychodzi do przedszkola w brudnych ubraniach, jest ubrana nieadekwatnie do pór roku.

Anna powiedziała wychowawcy, że tata nie ma pracy i często jest w domu z kolegami, razem piją alkohol. Anna zaprzecza, aby tata czy mama stosowali przemoc fizyczną.

(opis podjętych przez placówkę działań zgodnie z Polityką Ochrony Małych, opinie przygotowane przez psychologa szkolnego/wychowawcę/pedagoga)

Mając powyższe fakty na uwadze można przypuszczać, że dobro *małej Anny jest zagrożone, a rodzice nie wykonują właściwie władzy rodzicielskiej. Dlatego zasadnym jest wgląd w sytuację rodzinną małej i ewentualne wsparcie rodziców.*

Przedszkole podjęło w niniejszej sprawie następujące działania :

Przedszkole jako jednostka znająca już sytuację małej rekomenduje następujące działania

Komentarz

Specjaliści z placówki, którzy znają sytuację małej i podejmowali już pewne działania w danej sprawie mogą zarekomendować sądowi pewne rozwiązania, którymi oczywiście sąd nie jest związany. Warto wskazać jakie działania szkoła już podejmowała [rozmowy z psychologiem, mediacje, rozmowy z różnymi członkami rodziny itd.], aby Sąd nie powiełał już wykonanych działań. Nie są to punkty obowiązkowe, jednak mogą usprawnić działania sądu.

Osobą zajmującą się sprawą małej.....
(imię, nazwisko)

Jest psycholog
(imię, nazwisko)

.....
(podpis osoby reprezentującej instytucję)

Załączniki:

1. Odpisy pisma x 2

Komentarz: *Wniosek należy złożyć do Sądu Rodzinnego i Nieletnich właściwego, że względu na miejsce faktycznego zamieszkania małego, nie chodzi o miejsce zameldowania.*

Należy zawsze podać imię, nazwisko małoletniego i adres pobytu. Tylko w takim wypadku Sąd może skutecznie pomóc, m.in. poprzez wysłanie do rodziny kuratora na wywiad.

ZASADY OCHRONY WIZERUNKU MAŁOLETNIEGO

1. Ograniczenia w publikacji:
 - 1) należy unikać identyfikujących informacji na zdjęciach/nagraniach, używając tylko imienia małegoletniego;
 - 2) nie ujawniać informacji wrażliwych o małegoletnim i unikać ujawniania informacji o małegoletnim co do zasady;
 - 3) zdjęcia/nagrania powinny przedstawiać małegoletnich w pełni ubranych i w pozytywnych sytuacjach;
 - 4) zarejestrowane obrazy koncentrują się na czynnościach wykonywanych przez małegoletnich i co do zasady przedstawiają grupy małegoletnich a nie poszczególne osoby.
2. Rezygnacja z publikacji:
 - 1) nie należy publikować zdjęć małegoletnich, którzy opuścili przedszkole, chyba że rodzice podpisali taką zgodę;
 - 2) nie należy publikować zdjęć małegoletnich, jeśli mamy jakiegokolwiek wątpliwości co do tego czy sam małegoletni lub jego rodzice mogliby nie chcieć publikacji danej fotografii.
3. Rejestracja działań mediów i zewnętrznych firm fotograficznych:
 - 1) wszelkie pytania lub prośby mediów o rejestrowanie wydarzeń, wykonywanie zdjęć dzieciom zgłaszane są wcześniej w celu uzyskania zgody dyrektora;
 - 2) przedstawiciele mediów oraz firm fotograficznych nie mają dostępu do małegoletnich bez nadzoru i zawsze noszą identyfikatory;
 - 3) należy poinformować rodziców oraz dzieci, że osoba/firma rejestrująca wydarzenie lub wykonująca zdjęcia będzie w przedszkolu w wyznaczonym terminie i upewnić się, że rodzice udzielili pisemnej zgody na rejestrowanie wizerunku ich dzieci.
 - 4) personelowi przedszkola nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów i osobom nieupoważnionym utrwalania wizerunku dziecka na terenie placówki bez pisemnej zgody rodzica dziecka oraz bez zgody dyrektora;
 - 5) personel instytucji nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi, nie przekazuje mediom kontaktu do rodziców dzieci i nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego rodzica (zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik jest przekonany, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana).
4. Niewłaściwe użycie zdjęć/nagrań:
 - 1) osoba odpowiedzialna za umieszczanie informacji oraz zdjęć/nagrań na stronie internetowej przedszkola oraz w mediach społecznościowych dba o umieszczanie informacji oraz wizerunku dziecka zgodnie z obowiązującymi w przedszkolu regulacjami;
 - 2) wszelkie sytuacje niewłaściwego użycia wizerunków małegoletnich są zgłaszane dyrektorowi;
 - 3) dyrektor wyjaśnia sprawę i w razie potrzeby zleca usunięcie niewłaściwie użytych zdjęć/nagrań osobie odpowiedzialnej za stronę internetową i media społecznościowe;
 - 4) w razie trudności z usunięciem danych dyrektor zgłasza sprawę do firmy zewnętrznej odpowiedzialnej za obsługę informatyczną z prośbą o usunięcie niewłaściwie użytych zdjęć/nagrań.
5. Rejestracja wydarzeń przez osoby trzecie:
 - 1) osoby rejestrujące wydarzenia dla prywatnego użytku informują o zamiarze robienia zdjęć innych uczestników i mogą wykorzystywać fotografie jedynie do prywatnego użytku;

- 2) zdjęcia lub nagrania zawierające wizerunki dzieci nie powinny być udostępniane w mediach społecznościowych ani na serwisach otwartych przez osoby postronne, chyba że rodzice lub opiekunowie prawni tych dzieci wyrażą na to zgodę;
 - 3) w sytuacjach, w których nauczyciel prowadzący wydarzenie w przedszkolu widzi, że rodzice lub widzowie przedszkolnych wydarzeń i uroczystości mają zamiar rejestrować wizerunki dzieci do prywatnego użytku, informuje na początku każdego z tych wydarzeń o tym, że: „wykorzystanie, przetwarzanie i publikowanie zdjęć/nagrań zawierających wizerunek osób dorosłych wymaga udzielenia zgody przez te osoby, a w przypadku wizerunku dzieci – udzielenia zgody przez ich rodziców”;
 - 4) jeśli rejestrujący uzyskał zgodę na publikację to przed publikacją zdjęcia/nagrania online zawsze warto sprawdzić ustawienia prywatności, aby upewnić się, kto będzie mógł uzyskać dostęp do wizerunku dziecka.
6. Brak zgody na rejestrację wizerunku dziecka:
- 1) jeśli dzieci, rodzice nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, należy ją respektować;
 - 2) z wyprzedzeniem należy ustalić z rodzicami i dziećmi, w jaki sposób osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrwaląc jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych;
 - 3) rozwiązanie, jakie przyjmujemy, nie może być wykluczające dla dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany.
7. Materiały z wizerunkiem małoletniego przechowywane są zgodnie z przepisami prawa i zabezpieczone w odpowiedni sposób:
- 1) nośniki analogowe zawierające zdjęcia i nagrania są przechowywane w zamkniętej na klucz szafce, a nośniki elektroniczne zawierające zdjęcia i nagrania są przechowywane w folderze chronionym z dostępem ograniczonym do osób uprawnionych przez dyrektora;
 - 2) nośniki będą przechowywane przez okres wymagany przepisami prawa o archiwizacji i/lub przez okres ustalony przez placówkę w polityce ochrony danych osobowych.
 - 3) zalecane jest, aby pracownik wykorzystywał urządzenia rejestrujące (tj. telefon komórkowy, aparat fotograficzny, kamera) należące do placówki w celu rejestrowania wizerunku dziecka;
 - 4) pracownik może rejestrować wizerunek dziecka na osobistym urządzeniu rejestrującym (tj. telefon komórkowy, aparat fotograficzny, kamera), tylko wówczas, gdy wszystkie zapisane materiały zawierające wizerunek lub dane dziecka zostaną przeniesione na urządzenie należące do placówki zanim pracownik opuści miejsce pracy;
 - 5) pracownik nie może mieć zapisanych w urządzeniu osobistym wizerunków dzieci ani wnosić ich poza teren placówki.

Ankieta monitorująca

Pytania ankietowe	Tak	Nie
Czy znasz standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w placówce, w której pracujesz?		
Czy znasz treść dokumentu <i>Standardy ochrony małoletnich</i> ?		
Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia małoletnich?		
Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia małoletnich?		
Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w <i>standardach</i> przez innego pracownika?		
a) Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)		
b) Czy podjąłeś/aś jakieś działania: jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedź opisowa)		
Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące <i>Standardów ochrony małoletnich</i> ? (odpowiedź opisowa)		